

A szobori búcsú

A környéken élő emberek már fel sem tűnik, hogy a pusztaszeri ünnepséget Sövényházán tartják. A megszűről jött autóssal esik csak meg, hogy a menetlevél szava szerint igazán Pusztaszerre megy. Ha kérdezte, megmutatták neki az emlékművet, és várakozhatott hangszerekkel telerakott kocsi-jával. Kajánkodott egy kicsit magában, hogy itt ma jött befürödtek valakik. Az sem lesz, aki a hangszerekbe lelket leheljen, hát még aki hallgassa. Mire aztán egy bölcsebb tanácsra a tethelyre ér, 15 ezer ember között kell harsány dudaszóval utat nyitnia.

Itt is van egy emlékmű. Városok vetélkedéséből lett a pusztaszeri is, meg a sövényházi is. Kecske-mét csináltatta az egyiket, Szeged a másikat.

A sövényházi szoborhoz járnak az emberek fél-százada Árpádöt ünnepelni minden évben. Szeri pusztá volt ez is valamikor. Miért nem a másikhoz? Történe-szek marakodtak már, hogy melyik a jogos, az ország-gyűlés is beleszólt a vitába, de a Móra szerinti Szel ány-gyó szava talán itt is köze-lebb jár az igazsághoz:

— „Csekélylöm.
— Kicsodát.
— Az Árpád királf.
— Miért csekélyli Szel ánygyó?
— Azért, mert nem királ-nak való.
— Hogyhogy?
— Mert aki királ, annak gyalog is magasabbnak köll lönni, mint a népnek lóhá-ton.”

Rezesek bandáznak

Az itteni Árpád a na-gyobb. Mai toronyház meg a lábáig sem ér. Így leg-alább látszik rajta, hogy nagy munkát végzett. Ország csőszének is jobb így, messzebbre lát, jobban tud vigyázni ránk.

Hogy miért jönnek ide egyáltalán az emberek? Hi-vatalosan Árpád-emlékü-nepségnek mondják, de köz-szájon szobori búcsú ez. Van aki célba lő naphosszat, és van, aki tízfórintosokat ra-gaszt a muzsikás ember göngyöző homlokára. Az idegennek még távra marad a szája, hogy itt most is a rezesek bandáznak, aztán rájön a nagy bölcsességre, hogy ehhez legalább nem kell erősítő. Mert ennél na-gyobb lármát a több fuvar-al járó zenekarok sem szol-gáltatnak, ha gitárosok hada adja bele a ricsajt, akkor sem. Még így is egészen a fülbé kell fújni a rezet, hogy ejuthasson a dobhár-tyáig a dallam.

Van modernebb is. Két karóval arrébb már azt üvölti a ringlisés bádogja, hogy: Ádám, hol vagy?

Egy birtok-levélből

Egykori pásztorok gusz-tusaként a fő étel most is a birtok. Finnyás ember eszik csak marhát meg virs-lit.

— Azt nem lehet monda-ni kérem szépen, hogy csak birtokos volt éhes az idej-ő cseléd. Fájt a fogunk ne-künk a földre is, de nagyon. Mondogattam az Árpádnak, hogy vagy nem jól csinál-tad, vagy nem így akartad te sem. Kevés volt az a ma-rék föld. Most azért megille-tődtem egy kicsit, amikor a kulturális műsorban fölöl-vasták a Nagy Sándor bir-

toklevél. Szórol szóra, úgy, ahogy volt. Olyan nagy köl-tők verse között, akikről még nem hallottam. Már eresz-kedett volna a szempillám, mikor megüti a fülem, hogy Sövényháza községben, a Zöldhalom dűlőben, a Szé-kely-féle földből... Ilyen még nem volt! Feltörtél, Sándor!

— Azt már sokszor mond-ták, hogy 45-ben itt volt a második honfoglalás, hogy az Árpád sátorfájának a he-lyébe vertük le az első ka-rót, meg is hallgattam, de nem nagyon időztem ennél a gondolatnál. Nem bántam én meg ezt a méríkskélést so-ha se, de nem voltunk mi akkorak azért, mint az Ár-pád. Hozzádörgölődünk csak, hogy nagyobbak lássunk — gondoltam. Aztán a másik: Árpádöt ezer év után kezd-ték itt ünnepelni, amikor ezt a szobrot beiktatták, mi meg másnap azt akarjuk, hogy hosszannazzanak nekünk. Ne-kem nem kell. Amíg élek, elvagyok nélküle is. De most, az a birtoklevél, az na-gyon idevaló volt.

— Beszélük, hogy új szo-bor is csinálódik a kertbe, a földosztásról. Kíváncsi va-gyok, kinek az ábrázataja szerint faragják. De ha esze van a szobrásznak, a szo-bor tövébe belevési annak a birtoklevélnek minden betű-jét. Hadd jöjjön ki a Sán-

dor, felesége, olvasni a saját nevét, napjában há-romszor.

Ezután hogyan?

Az is színe ennek a bú-csúnak, hogy mindenki töri a fejét, mi legyen Árpáddal, hogyan ünnepeljük ezután. A hivatalos emberek ejtőer-nyőst is hoztak egyszer, meg motorversenyt, de rájöttek, hogy nem való ide.

Az agyafürt ember — ta-nyai utód — így spekulál:

— Ha rám bízna, én egy jó erős hangszórót odabú-jtatnék az Árpád széke alá, aztán elbeszélgetném vele, hogyan is történt az a hon-foglalás.

Ilyen ez a szobori búcsú. Minden évben szeptember első vasárnapján tartják. Keresni kell a párját annak a jóízú politikai gyűlésnek, ami itt van. Az igazlások szerint 20 ezren is járnak ide. Hiába csalogatja már érkezéskor a bazár, a bo-londkocsi, a zsvaj a gyere-keket is, felnőtteket is, először a szoborhoz mennek, ha pat-kószóggal van kiverve a nadrág szára, akkor is. Meg-nézik, körülállják, bántotta-e az idő.

— Rozsdállik a toll a sap-káján! Mög kéne fényözni, hogy ne csorogjon a rozsdá végig az arcán.

A hazainduló még egyszer visszamegy a szoborhoz, el-köszön Árpádtól.

Horváth Dezső

filmjei · a hét filmjei · a hét

Modern Monte Cristo

A cím tömönlatos tartal-mi kivonat. Minden kétsé-gét eloszlat affelől, hogy Michel Lebrun és Jean Ha-lain forgatókönyve nem Dumas népszerűségében máig örökifjú regényéből készült. Sajnos, csupán eny-nyit mond a Szabadság mo-ziban vetített film is. A regény cselekményes ele-meit alaposan bemagolták a szerzők, becsületesen lemá-solták Dantes koporsó-jelenetét, Fahria abbé szik-lahalálát, a kincsek meg-találását és felhasználásá-nak bosszú-szempontjait stb. Eleget téve a tiszteit film-közönségnek, mely a koráb-ban készült eredeti vál-tozatokat elégszer látta ah-hoz, hogy újra megcsodálja Jean Marais vagy Jourdan hódító eleganciáját — és még mindig kevésszer, hogy ne legyen kíváncsi egy új Edmond Dantesra. Az új fiú Paul Barge, rokonszen-vés, jóképű — csakhat nem tud mit kezdeni silány sze-repével.

A jőnevű rendező, Andre Hunebelle valószínűleg éle-te legrosszabb filmjéhez ér-kezett, s ebből az alkalm-

ból csak soványka vigasz a publikum érzékeny vison-gása, mely izgalmas pillanatokban vagy az óhatatlan filmszakadástól együttér-zőn, illetve követelőn tör fel a széken ülő szurkolók-ból. A klasszikus irodalmi históriák (bár itt a klasszi-kus szó mást jelent) modern környezetbe adaptálása ál-talában kasszasikeres pro-duceri vállalkozás — volt, van, előreláthatóan marad még sokáig. Más kérdés pe-rse, milyen súllyal méretik az elmúlt években látott Három testőr meg a Phaed-ra exhumálása. (Hogy csak két szélsőséges példát em-lítsünk) A Modern Monte Cristo természetesen az elő-ző típushoz tartozik — vele szemben tehát kár lenne kü-lönböbben igényeskedni. Nem is tennénk, ha nem lenne valami bökkenő. Ne-vezetesen, hogy a második világháború éveiben, a fran-cia ellenállás partizánjainál rejti el a corpus delictit, a pénzrablást, a gyilkosságot, ami aztán ármányt sző. A francia partizánokat ideke-vern — kissé fízléstelen.

N. I.

„Paprikás” tanácskozás Kalocsán

A Duna—Tisza-közi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet kalocsai fűszerpaprika nemesítő telepén bemutatót és tapasztalat-cserét rendeztek csütörtökön a társintéze-tek kutatói, a termelő gazdaságok, a felvá-sárló, illetve feldolgozó vállalatok szak-embereinek részvételével.

A megjelentek megtekintették az inté-zet tenyészterét, ahol most érnek a leg-újabb nemesítési paprikafajták, s azok a hibridek, amelyek máris alkalmasak a köztermesztésben levők leváltására. Leg-többje, köztük a „csokrosan” termő is, al-kalmas gépi betakarításra. Mint újdonsá-got mutatják be a „lombhullató” fajtaje-lőket, amely kitűnő minőségű termésével is jeleskedik. Az új paprikafajták általá-

ban korai érésűek, s több festékanyagot tartalmaznak.

A szemle a világhírű kalocsai fűszer-paprika tájörzetben folytatódott. A szak-emberek felkeresték a Miskei Egyetér-tés és a Dunaszentbenedeki Új Hajnal Termelőszövetkezeteket, ahol nagyüzemi művelésben „vizsgáznak” az új magyar fűszerpaprika fajták.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy a jelenlegi köztermesztésben levő fajták leváltására a korán érő gépesíthető fajták a legalkalmasabbak.

A legújabb hibridek rövidesen közter-mesztésbe kerülnek. Jelenleg négy új faj-ta magját szaporítják az intézetben.

Átültethető-e a memória?

Tudományos vita Tihanyban

Csütörtökön véget ért Ti-hanyban a Magyar Tudomá-nyos Akadémia Biológiai In-tézetében az a négynapos szimpózium, amelyen 11 or-szág kutatói cserélték ki ta-pasztalataikat a tanulás, em-lékezés, felejtés, biológijá-va kapcsolatban. A tanács-kozáson két különböző vizs-gálati módszer eredményeit értékelték.

H. Hydén professzor, svéd tudós, a Göteborg Egyetem hisztológiai intézetének vi-lághírű vezetője előadásá-ban hangsúlyozta: kísérleti-leg sikerült bizonyítani, hogy a feltételes reflexek kialakítása közben az agy-ban olyan fehérje kompo-nensek találhatók, amelyek a tudatlan állapotnál nincse-nek jelen. A tanulás során tehát olyan fehérje moleku-lák keletkeznek, amelyek korábban nem voltak meg az idegsejtekben. Arra a megállapításra jutott, hogy a tanulás, emlékezés biokémiai mechanizmusai szoros össze-függésben állnak az agysej-tek fehérjeszintézisével. A svéd tudós tapasztalatait megerősítette Mihalovic ju-goszláv professzor is, aki kísérleteiben hasonló ered-ményre jutott.

Az emlékezés, tanulás elemzésének másik módsze-re az elektromos folyamatot vizsgálja. Ebben a témá-ban feltűnést keltett dr. Ádám Györgynek, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem tanszékvezető professzorá-nak előadása. Mint elmon-dotta, a különböző ingerek kombinációival olyan fe-szültségváltozásokat lehet kimutatni, amelyek jelzik, hogy az állat vagy ember, elektromos folyamatok for-májában rögzítette az emlé-nyomokat. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem összeha-sonlító élettan tanszék kol-lektívájának állati és em-beri kísérletek alapján siker-ült leírni az emlékezés egy elektromos jelét. Ró-bert Galambos magyar szár-mazású amerikai tudós kísérletei is az agyban lejá-tózóó elektromos folyama-tokat igazoltak.

Éles vita alakult ki a kö-rül, hogy a valamilyen ké-pességre betanított állat agykivonatának átvitelével a tudást, illetve a memóriát is átültethetik-e? Két véle-ményre oszlott a tudósok né-pes tábora. Az egyik véle-ményt a világhírű amerikai Mc Connell professzor kép-viselte, aki az 1960-as évek elején végzett kísérleteivel nagy feltűnést keltett. A transzper, illetve átviteli kísérleteket ő kezdte meg elő-sőnek az örvényférgekkel. Neki sikerült először fény felé fordulásra készíteni — átültetéssel — a „tudatlan” állatokat is. Munkája nyo-mán kezdtek meg a kutatók szerte a világon átültetési, átviteli kísérleteiket az em-lős állatokon. Connel véle-ménye szerint a betanított állatok agykivonatának át-vitelével a tudást, a memó-riát ülteti át speciális ké-miai formában. Nézetek cá-

fozták a szintén amerikai Essmann professzor kísérle-tei és dr. Ádám György tan-székvezető és munkatársai-nak tapasztalatai is. Az ő véleményük szerint az ilyen jellegű átültetésekkel csu-pán a tanulási képesség nő-velhető, serkenthető. A két ellentétes pólus képviselői elhatározták, hogy a jövő-ben az eddigig behatób-ban ismerkednek egymás ku-tató munkájával. (MTI)

Új bauxit-bányák

Két új bauxitbánya épül Fejér megyében, a Rák-he-gyen 1968-ban láttak hozzá a 486 millió forintos beru-házással épülő, évi 350 ezer tonna kapacitású bánya ak-namélyítési munkálataihoz. Az új bányából 1971-ben szállítják első ötvenezer ton-nányi bauxitot, s 1974-re már teljes kapacitással, évi 350 ezer tonna bauxitot ter-melve dolgozik majd az üzem. Az idén megkezdték a Bittó—2 bányüzem építé-sét is.

Kürtökért autók

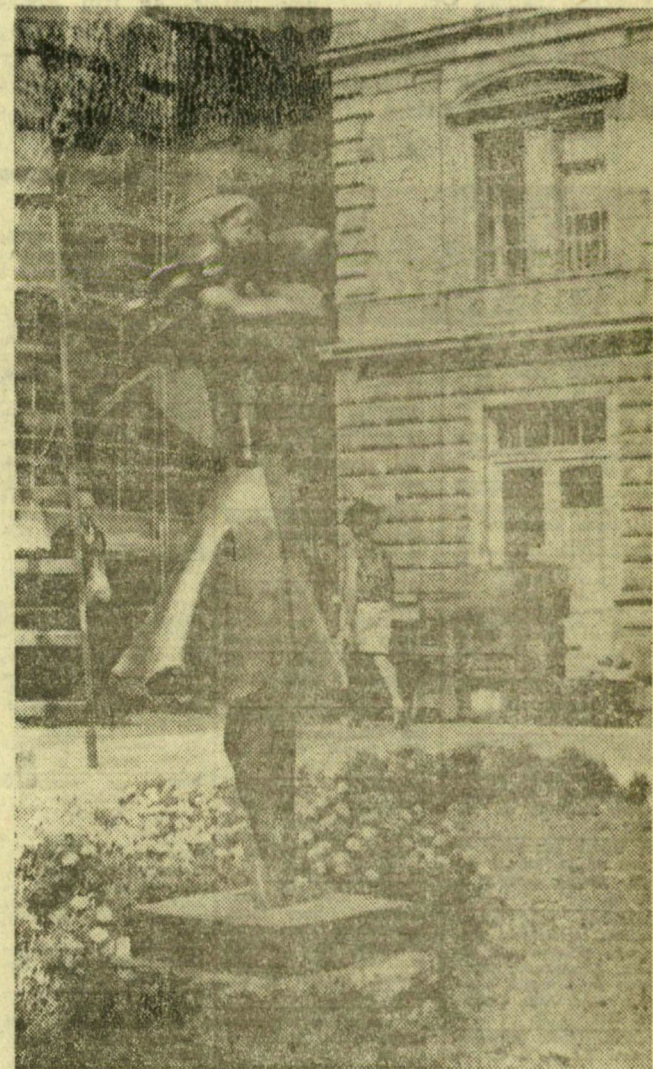
A MOGÜRT és a Volks-wagen Autógyár között öt évre szóló megállapodás jött létre arról, hogy Volkswa-gen kocsikért autókürtökkel gozni. Külön előírás, hogy is fizet Magyarország. A gyártásra az Egyesült Villa-mosgépgyár rendezkedett be. Saját erőforrásaiból új mű-helyt létesített, s különleges célgépeket helyezett üzembe, amelyek a szigorú Volkswa-gen-szabványoknak megfele-lő, rendkívül pontos mun-kát is jól el tudják végez-kocsikba is felszerelnek.

Szeged szobrai

Csáky József: Táncoslány

(42.) Hogy most egy napra megszakítjuk a szegedi pante-on szoborcsoportjának ismertetését, arra különös okunk van. Nemrég írtunk ugyanis lapunkban arról, hogy Csáky Józsefnek, a Franciaországban élő világhírű magyar szobrász-művésznek egyetlen szegedi szobra a Táncoslány elvesz a Honvéd tér hatalmas méretei és bokrai között. Tóth Sándor szobrászművész a Klauzál tér egyik intim sarkát ajánlotta a szobor új helyéül. Minderről a keddi lapban írtunk — s csütörtökön már a Klauzál téren fedeztük fel a bájos kis szobrot.

Az I. kerületi tanács nagyon megértő és nagyon gyors volt ebben a szobor-ügyben.

Liebmann Béla felvétele

PÉNTEK,
1969. SZEPTEMBER 5.

DÉLMAGYARORSZAG 5